

Risâle-i Miraciyye’de İslamî İtikatla İlgili Yer İsimleri Place Names Pertaining to Religion in Risâle-i Miraciyye

Ayşe Nur Sır¹

Özet

Bazı yerlerin insan hayatında ayrı ve özel bir yeri vardır. Kimi yerler; insanın yerleştiği, yurt edindiği ve uğruna fedakârlıklarda bulunduğu, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşıladığı mekânlardır. Bunlar; bir yerin coğrafi, tarihî ve genel karakterini tanıma ve tanıtmada önemli rol oynar. Kimi yerler, taşıdığı misyon itibarıyla insanların kutsallaştırdığı ve inancını yansıttığı yerlerdir. Bunlar ise, o dine ait esasların genel hatlarının bilinmesi ve bildirilmesi rolünü üstlenir. İster maddi ister manevi açıdan olsun mekânların insanın yaşayışındaki yeri yadsınmaz. Bu mekânlar, dünya üzerindeki maddi yer adları olabileceği gibi *öteki âlem* dediğimiz sınırları çizilmemiş fizik ötesi âlemlerle de ilgili olabilir. Bu âleme ait isimler, dine, inanca ve mistisizme yönelik vasıflara sahiptir. Dolayısıyla uhrevî özellik taşır. Uhrevî bir özellik taşıyan isimler sadece İslâm dininde değil, diğer semavi ya da semavi olmayan dinlerde de görülür.

Bu çalışmada, Eski Anadolu Türkçesi dönemi mensur eserlerinden *Risâle-i Miraciyye*’de geçen İslamî itikatla ilgili yer isimleri incelenmiştir. Bunların çoğu, ahireti oluşturan cennet ve cehennem adlarından oluşurken, bazıları da Allah’ın erişilmez ve kavranamaz kudretini bildiren yerlerin adlarından meydana gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Risâle-i Miraciyye, söz varlığı, uhrevî isim, yer isimleri

Abstract

¹ Yrd. Doç. Dr. Ayşe Nur Sır, Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kütahya.
a.nur95@gmail.com

This article discusses place names with a religious connotation in the Old Anatolian Turkish text Risale-i Miraciyye. Most of these place names refer to heaven and hell, and some refer to the divine power of God.

Keywords: Risâle-i Miraciyye, Old Anatolian Turkish, lexicology, ethereal names, place names

Giriş

İsim terimi, doğadaki canlı ve cansız varlıkları, düşünce, duygu, olay ve durumları belirlemeye yarayan, bunları adlandıran ögeler için kullanılır. Gösterdikleri nesnelerin tek bir kişi, belli bir varlık, bir yer ya da düşünce oluşuna göre özel isim, aynı türden canlı ya da cansız varlıkların tümünü anlatan tür adı olmak üzere ikiye ayrılır. Özel adlar; kişi, yer, coğrafi alan, ülke, millet, din, kurum, kuruluş gibi çeşitli isimleri içerir. Kökeninin tür ismine dayandığı görülür. Dil tarihi boyunca farklı dillerde özel isimlerin nitelikleri üzerinde yapılan çalışmalar, “*ad bilimi*” adı verilen dil biliminin bir dalını meydana getirmiştir. Bu bilim dalı; yer adları bilimi (toponymie, toponymy), coğrafya adları bilimi (hydronymie, hydronymy) ve kişi adları bilimi (anthroponymie, anthroponymy) alt şubelerini içerir.

Yer adları bilimi (toponymie), Avrupa’da son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalarda bağımsız bir bilim kolu haline gelmiştir.² Eski tabirle “*Mahallî Esâmî*” ve “*Coğrafi Lisâniyât*” denilen ve “*Toprağın dili*” diye tanımlanan bu bilim dalı; yer adlarının yapı, anlam ve kökenlerini inceler.³

Bu alt bilim dalları içinde, bütün dünyada önemli ve geniş bir yere sahip olan yer adları bilimidir. Ülke, il, ilçe, nahiye, köy gibi yerleşim alanları hatta mahalle, cadde, sokak, meydan gibi daha küçük yerleşim birimlerinin isimleri ve bu isimlerin konusundaki etkenler üzerinde durur. Coğrafya adları bilimi ise; dağ, tepe, ova, geçit, vadi, bel, sırt gibi yer şekillerinin yanı sıra dere, çay, ırmak, göl, deniz gibi adlar üzerinde inceleme yapar.

Yer ve coğrafya adları, dünya üzerinde maddi yeri olan belirli sınırlarla çizili yerlere ait isimler olduğu gibi sınırları çizilmemiş fizik ötesi mekânlara temas eden yer

² Hasan Eren, “Yer Adlarımızın Dili”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ağâh Sırrı Levent, 1965, S. 246, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 155.

³ http://www.vesiletunnecat.com/vesiletun/arsiv-kitap-oku/kuran-meal-tefsir/kuran/60/1.htm#_Toc144353041

isimleri de olabilir. Bunlar, daha ziyade dinî inançtan doğan ve dinlere ait kutsal ya da dinî içerikli kitaplarda yer alan uhrevî olarak adlandırabileceğimiz yer isimleridir. Semavi ya da semavi olmayan dinlerde bu adlar sözlü ya da yazılı kültür ürünlerinde görülür hatta o dinin mensupları tarafından kutsiyeti hissedilir.

İslam dininin esaslarını anlatan Kur'an-ı Kerim'deki İsrâ Suresi'nde yer verilen miraç olayı miracnâme, miraciyye adı verilen eserlerde işlenmiştir. Aklın maverası olarak kabul edilen bu mucizevi olayda, geçen çok sayıda kutsal kabul edilen fizik ve fizik ötesi yer isimleri vardır. Bu olağanüstü olayın yer verildiği eserlerden biri de XV. yüzyılda telif edilen, ancak müellifi bilinmeyen Eski Anadolu Türkçesi sahasına ait *Risâle-i Miraciyye* adlı mensur eserdir.

Eserin müellif nüshası tespit edilememiş, ancak tek nüshası olan ve XVIII. yüzyılda istinsah edilen Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde nr. Y.3/3 kayıtlı bir yazmanın 101a-119a yaprakları arasındaki nüshaya ulaşılmıştır. Mevcut nüsha dikkate alınarak metinde geçen İslam dinine göre kutsal kabul edilen yer isimleri, coğrafi alana ait isimlerle birlikte verilmiştir.

Yer isimleri

Yer isimleri, genellikle tür isimlerinden doğmakla birlikte konuluşunda çeşitli etkenler vardır. Örneğin her ülkede, isim verme sırasında yerleşim yerinin durumu, konumu, orada bulunmuş egemenlik sürmüş ünlü bir kimse, çevrede yaygın meslekler, çevredeki bir göl, akarsu ya da anıt ile ilişkili⁴ verildiği söylenebilir. Mesela Bursa isminin verilmesiyle ilgili bir söylence şöyledir:

“Hz. Süleyman şaşaa ve tantana ile Süleymanî tahtı üzerinde havalanıp uçarken Bursa yakınlarında bulunan Ruhban Dağı'nın en yüksek tepesine inip dört tarafa bakınır. Konuşma sırasında Hz. Süleyman veziri Asaf Berhaya'ya: ‘Ne olaydı şu gönle huzur veren yerde büyük bir şehir olaydı’ diye buyurdularında hemen cinler, dev ve perilerden bazı yakın hizmetçiler: ‘Ey Allah'ın emini! Bir kere Nuh Tufanı'ndan evvel bu yere Süleyman ile asker çekip geldiğimizde bu yüksek dağın eteklerinde büyük bir kale ve eski bir şehir vardı. O kaleyi cinler kavmi yaptı, derler. Almakta aciz kalıp fethedemeden dönüp gittik. İşte Tufan'da yere batıp adı sanı yok olmuş,’ deyince Hz. Süleyman hemen derhal taş ve toprağını temizlerken kalenin burçları ve bedenleri belli

---

⁴ Doğan Aksan, *age.*, s. 107.

olur, ancak temizlemekte çok zorluk çekerler. Hemen Hz. Süleyman rüzgâra emredince bir kere lodos rüzgârı Ad kavmine estiği gibi sert bir rüzgâr esip bütün taşı ve toprağı havaya savurup göz açıp kapayıncaya kadar kalenin duvarları, burçları ve bedenleri ortaya çıkar. Kara bir dev: ‘Ey Allah’ın emini! Bu kalenin altındaki kayalarda bir tılsımlı define vardır. Onu bulsanız dünya halkına kıyamete kadar yeterli gelirdi’ der. Bir dev de karşı çıkıp ‘Bulunmaz’ der. Biri de: ‘Eğer o define bulunursa, o define ile Allah’ın emini bu şehri imar ede’ der. Kimi bulunursa, kimi bulunmazsa derler. Derhal devlere emredip o defineyi bulup şehri baştan başa onarıp ismini *Bulursa* korlar. *Bursa*, *Bulursa*’dan bozulmaktadır.”⁵

Bu sebeple yer adları üzerinde yapılan çalışmalar, yalnızca dil çalışmaları olarak kalmamakta, toplumsal gelişmelere ve halk bilimine de ışık tutmaktadır. Yer adları, tarih çalışmalarında bir kaynak olarak kullanılabilir.

Konumuz, belli yer isimlerinden ziyade dinî özellikler taşıyan isimler olduğu için o mekâna verilen isimlerin verilmiş sebebi maddi nedenler değildir. Aksine adı geçen yer isimleri kutsal bir nitelik kazandırılmış ve dinî itikata bağlanmıştır. Nitekim çeşitli din ve kültürlerde yer, su, dağ, taş/kaya, ağaç kütleri önemli bir yer tutar. Örneğin Yahudiler için Tur Dağı, Müslümanlar için Safa ve Merve tepeleri, Araplar için Arafat Dağı, Türkler için Altay Dağları, Moğollar için Burhan-Kaldun Dağı kutsaldır. Dolayısıyla bu tür isimlerin dinî ve mistik açıdan değerlendirilmesi gerekir.

Kur’an-ı Kerim’de, dünya üzerindeki maddi yer adlarının yanında ölüm sonrası ve fizik ötesi uhrevî mekânlardan bahsedilmiştir. Dört yüzden fazla yeryüzü anlamına gelen arz isminin değinildiği⁶ Kur’an’da bu maddi ve manevi yer isimlerinin zikredilmesinin çeşitli sebeplere vardır.

1. Yerin insan hayatındaki öneminin vurgulanması
2. Kur’an’da geçen yer adlarının Allah’ın şeâirinden olması
3. Medeniyetin ilk merkezlerine dikkat çekilmesi
4. Anlama canlılık kazandırması
5. İbret ve model oluşturmak için merkezlerin anılması
6. Din-tarih-medeniyet ve kültür bağlarının canlı tutulmasının İstenmesi

⁵ Yücel Dağlı, S. Ali Kahraman, *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi, Bursa-Bolu-Trabzon-Erzurum-Azerbaycan-Kafkasya-Kırım-Girit*, c. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 7.

⁶ http://www.vesiletunnecat.com/vesiletun/arsiv-kitap-oku/kuran-meal-tefsir/kuran/60/1.htm#_Toc144353041

7. İnsan hayatındaki yerleşik hayat tutkusuna dikkat çekilmesi⁷

Kaynağı Kur'an'daki sureler, ayetler olan dinî-tasavvufî özellikler taşıyan eserlerde, dinî hikâyelerde ve kıssalarda bu mekânlardan bahsedilmiştir.

Hz. Muhammed'in miraç mucizesinin anlatıldığı *Risâle-i Miraciyye*, başta yer isimleri olmak üzere kişi ve coğrafi isimlerin yer verildiği önemli bir eserdir. Muhtevası yönüyle dinî içerik taşıması, bu isimlere uhrevî bir vasıf kazandırmıştır. Eserde kişi isimlerinden somut olarak peygamber, halife, peygamber akrabası olan hanım isimlerine; soyut olarak da melek isimlerine metinde yer verilmiştir. Peygamber isimlerinden Âdem, İbrahim, İbrahim Halil Muhammed, Muhammedi'l-Mustafa, Mustafa, Musa, Nuh; halife isimlerinden Ali, Ebu Bekir, Osman, Ömer; peygamber akrabası olan hanım isimlerinden Meryem, Talibe Ümmü Han, Ümmü Han; melek isimlerden Cebrail, İsrail, Malik, Meliki'l-mevt "Azrail" ve Mikail'in adları geçmektedir. Yer isimleri ise Mekke, Şam, Beytü'l-makdes, Beytü'l-Mukaddes, Tur Dağı gibi somut; Akim, Cennetü'l-firdevsi, Cennetü'l-me'va, Falk, Haviye Kaf Dağı, Veyli gibi soyut isimlerdir.

Risâle-i Miraciyye'de geçen yer isimleri:

'Aķım: (A.) Beşinci cehennemde adı geçen denizin ismi (16b/10, 16b/10)

'Aķım, řaġrā şaşı üzere şurur (16b/10)

'Arş: (A.) İslam dini inancına göre göğün en yüksek katı (8b/08, 11b/06, 13a/03, 13a/11, 13a/14, 13a/14, 13a/05, 13b/02, 13b/04, 17a/12, 18a/10)

'Arş üzere çıķgil (13a/11)

Baġrü'l-aġear: (A.) Gök yeşili renginde, derinliği beş yüz yıllık yol olan denizin adı (6b/03)

Buña Baġrü'l-aġear dërler (6b/03)

Baġri'l-aķım: (A.) Üçüncü kat gökte derinliği vasfa gelmez bir denizin adı (10a/13)

Buña, Baġri'l-aķım dërler (10a/13)

Baġri'l-ġayât: (A.) Birinci kat gökte derinliği beş yüz yıllık olan denizin adı (9a/09)

Bu deñiziñ adı, el-Baġri'l-ġayât'dur (9a/09)

⁷ Suat Ünlü, "İlk Türkçe Kur'an Tercümelelerinde Uhrevî Yer Adları" *Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Kerime Üstünova, 2011, *Volume 6/2 Spring*, 985-1032, Turkey, s. 985.

Beyti'l-makdese (A.) Mescid-i Aksa, Kudus'teki meşhur cami (17b/16)

Gerü Beyti 'l-makdese geldim (17b/16)

Beytü'l-muqaddes: (A.) "Beyti'l-makdese" adıyla bilinir. (4b/01, 4b/05, 18a/07, 18b/16)

Beytü 'l-muqaddes mescidiñ şifātın haber verdi (18b/16)

Beytü'l-ma'mūr: (A.) Beytülmamur, yedinci kat gökteki köşk (10b/06)

Andan dahı geçdüm, Beytü 'l-ma'müre erdüm (10b/06)

burc: (A.) Herhangi bir şekil gösterilen ve kendisine özel ad verilen yıldızlar kümesi (9a/02, 13a/07, 13a/07)

Her bir burcu üzerinde on iki biñ küngüre vardır (13a/07)

cehennem: (A.) Cehennem (15b/17, 16b/01)

Ammā yedi şamu gördüm, velākin şamusınıñ 'uqūbetin ve azābın söylemeğe yazmaz ammā evvelki şamu cehennemdir (16b/01).

Cenneti'l-firdevsi: (A.) Cennet (15b/08)

Biriniñ adı Cenneti 'l-firdevsi'dür (15b/08)

Cennetü'l-me'vā: (A.) Yurt edinilecek cennet (15b/09)

ve biriniñ adına Cennetü 'l-me'vā'dur (15b/09)

Falğ: (A.) Cehennemdeki iki dereden birinin adı (16b/16, 17a/02)

Yā Muğammed! Bunuñ adı birine Veyli, birine Falğ derler (16b/16)

gök (g) (T.) Gök, sema, gökyüzü (6a/09, 6a/14, 6b/04, 6b/04, 7a/01, 9a/09, 9b/12, 9b/14, 10a/14, 12a/04, 13a/03, 16b/04, 18a/10, 18b/13)

"Yā Muğammed! Bize bu gök içinde ne var deyü vër?" dediler (18b/13)

Hāviye: (A.) cehennemden en şiddetli yedinci tabakası (16b/03)

Beşinci şamuya Hāviye dërler (16b/03)

Ĥuşame: (A.) Üçüncü cehennemden adı (16b/02)

Üçüncü şamuya Ĥuşame dërler (16b/02)

ķabir: (A.) Kabir, mezar

ve her kim bunu dër ise ķabir azābı görmez dediler (6b/15)

ķabristān: (Ar. ķabr + Far. -istān) Mezarlık (17b/04)

Ne-çün ķabristānıñuz evleriñüz öñüindedir? (17b/04)

ķāf şağı: (A.) Masallarda adı geçen arzın etrafını kuşatan dağın adı (17a/06)

Cebrā'il ('aleyhi's-selām) beni ķāf şağı üzerine endirdi (17a/06)

kevser: (A.) Cennette bir havuz adı (15b/10)

ve bir buñar vardır başı bir, ayağı dört dürlüdür açar, adı kevserdür (15b/10)

kevser ğavzi: (A.) Cennette bir havuz adı (2b/07)

Yā Muğammed! Bu şü, kevser ğavzi armağandır anuñ-içün dutaram.” dedi (2b/07)

kürsi: (A.) Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek (10a/07, 10b/12, 11a/10, 11b/05, 11b/11, 12a/12, 12b/05, 12b/11, 12b/12, 12b/13, 12b/13, 13a/03, 13a/04, 17a/12, 18a/10)

Bu gökleri, Ğağ te ‘ālā’niñ kürsi katında bir daru dānesi gibidir (13a/04)

Lažžā: (A.) İkinci cehennem adı (16b/02)

Ger ikinci şamuya Lažžā dēr[ler] (16b/02)

Mekke: (A.) Hz. Muhammed’in doğduğu ve Kabe’nin bulunduğu şehir (18a/01, 18a/02)

Arkasına bindüm fi ‘l-ğāl gerü beni Mekke’ye getürdi (18a/01)

Sakar: (A.) Dördüncü cehennem adı (16b/03)

Dördüncü şamuya Sakar dērler (16b/03)

Şam: Şam şehri, bugün Suriye’nin başkenti (18a/07)

Bu gece seniñ bir[le] yatsu namāzın kıldum. Andan Şam’a vardum (18a/07)

şamu: (Soğd.) Cehennem (4b/12, 15b/15, 16b/02, 16b/03, 16a/02, 16b/13, 16a/08, 16a/17, 16b/01)

Eger bu südi hep içseñ idi ümmetiñden hiç kimse şamuya girmezdi (4b/12)

Şür şağı: Sina yarımadasında Allah’ın tecelli ettiği ve Hz. Musa ile tekellüm ettiği dağ (4b/04, 5b/02)

Andan Şür Şağı’na eletdi (4b/04)

uçmağ: (Soğd.) Cennet (12b/10, 14b/02, 14b/15, 15a/01, 15a/07, 15a/11, 15a/12, 15a/13, 15b/05, 15b/06, 15b/07, 19a/11)

Uçmağda hêç bir şehir ve hêç bir köşk yoğdur ki anuñ bir budağı girmeyu budurur, cümlesine girür (12b/10)

Veyli: Cehennemdeki derelerden biri (16b/15, 17a/02)

Yā Muğammed! Bunuñ adı birine Veyli, birine Falğ dērler (16b/15)

Eserde geçen yer isimlerinden özellikle “sahra şaşı” ve “burç”un anlamları ile ilgili olarak açıklama yapmanın gerekliliği kanaatindeyiz. Çünkü sahra, kaya anlamına

gelen bir kelimedir. “(Lokmân, öğütlerine şöyle devam etti): Yavrucağım yapılan iş, bir hardal tanesi kadar bile olsa ve bir kaya (sahra) içinde, ya da göklerde veya yerde bile olsa, doğrusu Allah onu ortaya çıkarır.” (Lokman Suresi, 31/16) ayetinde geçen “sahra” kelimesinin dünya kayaları olduğu söylendiği gibi, onun yerlerin ve göklerin ötesinde bir âlem olduğu da söylenmiştir.⁸ Dolayısıyla *sahra taşı*, “göklerin ötesindeki âlem manasını taşıması açısından bir yer ismi olarak da kullanılmıştır. Ancak metnimizde; “Bir ayağı altundan ve bir ayağı gümüşden ve tağtaları ve mıhları kızıl yâkütüden ve altı üçün şâgrâ şaş üzere kodular.” (6a/08) ve “Deñiziñ adı Aķım’dür. ‘Aķım, şâgrâ şaşı üzere şurur. Şaş, hevâ üzere şurur.” (16b/10) satırlarında “kaya” manasında geçmektedir. Bu sebeple yer isimleri listemize dâhil etmedik.

Burç kelimesi, Türkçe erken Kur’an çevirilerinde görülen bu kelimenin Türkçe karşılığı yıldız ve yıldız orunları şeklindedir. Aynı zamanda yüksek köşk, kale anlamında Türkçeye geçmiştir. Kelimenin çoğulu Kur’an’da bir ayette “kaleler” anlamında, üç ayette de gökyüzündeki “burçlar” anlamında kullanılmıştır.⁹ Metnimizde; “Her bucağı üzerinde iki biñ burcu vardır. Her bir burcu üzerinde on iki biñ küngüre vardır.” (13a/07). Burcun “kale” anlamına karşılık da metinde bu anlamda kullanılmadığını düşünerek listeye burc kelimesini dâhil etmedik.

Yukarıda adı geçen yer isimlerini, ilişkili olduğu çevreyi ve içerdiği anlamları dikkate alarak sınıflandıralım:

1. Su ile ilgili olan yer isimleri

‘Aķım, Bağrı’l-âhêar, Bağrı’l-aķım, Bağrı’l-ğayât, Falk, Kevser, Veylí

2. Gökyüzü ile ilgili olan yer isimleri

‘Arş, Beytü’l-ma‘mür, gök, kürsî

3. Binalar ile ilgili yer isimleri

Beyti’l-mağdese, Beytü’l-muğaddes, Beytü’l-ma‘mür, kabir, kabristân

4. Cehennemle ilgili yer isimleri

Cehennem, Falk, Haviye, Hüşame, Lažžâ, Sağar, şamu, Veylí

5. Cennetle ilgili yer isimleri

Cenneti’l-firdevsi, Cennetü’l-me‘vâ, kevser, uçmak

6. Yerleşim merkezi ile ilgili yer isimleri

Mekke, Şam

⁸ Suat Ünlü, *agm.*, s. 1020.

⁹ Suat Ünlü, *agm.*, s. 995.

7. Coğrafi alanın bir parçası olan dağlarla ilgili yer isimleri
Kāf Şağı, Šūr Şağı

Sonuç

Risāle-i Miraciyye'de İslam dini açısından kutsal sayılan ve mistik özellik kazanan yer isimlerinin kökenleri incelendiğinde genel olarak Arapça kökenli kelimelerin çoğunlukta olduğu görülür. Bunlar, basit isim ya da Arapça tamlama şeklinde olan birleşik kelimelerden oluşmuştur. Adı geçen bu isimlerin eserde çoğunluğu teşkil etmesinin sebebi, Arapça dinî metinlerin tercüme eserler olduğundan kaynaklanabilir. Arapça yer isimlerinin yanı sıra seyrek de olsa Türkçe, Soğdca yer isimlerine rastlanır. Hatta Arapça ve Farsçanın ya da Arapça ve Türkçenin oluşturduğu birleşik yer isimleri de görülür.

Yer isimleri tablosu:

Risāle-i Miraciyye'de geçen İslamî itikatlı yer isimleri	Kullanılan sayı	Türkçe	Arapça	Ar.+ Türk.	Ar.+Far.	Soğdca
'Aqım	2		x			
'Arş	11		x			
Bağrı'l-añēar	1		x			
Bağrı'l-aqım	1		x			
Bağrı'l-ğayāt	1		x			
Beyti'l-mağdese	1		x			
Beytü'l-muqaddes	4		x			
Beytü'l-ma'mūr	1		x			
cehennem	2		x			
Cenneti'l-firdevsi	1		x			
Cenneti'l-me'vā	1		x			
Falğ	2		x			
gök	14	x				
Hāviye	1		x			
Ĥuṣame	1		x			
qabir	1		x			

ğabristān	1				x	
Ğāf Ŗağı	1			x		
kevŖer	1		x			
kevŖer ğavzı	1		x			
kürsı	15		x			
Lażżā	1		x			
Mekke	2		x			
Sağar	1		x			
Ŗām	1		x			
Ŗamu	9					x
Ŗūr Ŗağı	2			x		
uçmağ	12					x
Veylı	2		x			

Buna göre *Risāle-i Miraciyye*'de geçen uhrevı nitelikte olan yer isimleri 29 kelimededen ibarettir. Bu kelimelerden 1 tanesi Türkçe (gök), 2 tanesi Soğdca (Ŗamu, uçmağ) 2 tanesi Arapça+Türkçe (Ğāf Ŗağı, Tr Ŗağı), 1 tanesi Arapça+Farsça (ğabristān), 22 tanesi Arapça ('Ağım, 'ArŖ, Bağı-ı āhēar, Bağı'l-ağım, Bağı'l-ğayāt, Beyti'l-mağdese, Beytü'l-ma'mr, Beytü'l-muğaddes cehennem, Cenneti'l-firdevsi, Cennetü'l-me'vā, Falğ, Haviye, HŖame, kevŖer, kevŖer ğavzı, krsı, Lażżā, Mekke, Sağar, Ŗām, Veylı,) kelimelerdir.

Eserdeki yer isimlerinden 'arŖ, Beytü'l-ma'mr, cehennem, cennet, gök, ğabir, ğabristān, Ğāf Ŗağı, kevŖer, Mekke, Ŗam, Ŗamu, Ŗūr Ŗağı ve uçmak isimleri Eski Anadolu Türkçesi sahası diğerk manzum ve mensur eserlerde sık kullanılır.

Kaynaklar

- Akpınar, Ali, *Kur'an Coğrafiyası (Kur'an'da Yer adları)*, Fecr Yayınları, Ankara 2002.
- Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil C. III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 91-97.
- Aksan, Doğan, "Anadolu Yer Adaları zerine En Yeni AraŖtırmalar", *Türk Dili AraŖtırma Yıllığı Belleten 1973-1974*, Agāh Sırrı Levent, S. 406, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara 1974, s. 185-193.

- Dağlı, Y., Kahraman S. Ali, *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnâmesi, Bursa-Bolu- Trabzon-Erzurum-Azerbaycan-Kafkasya-Kırım-Girit*, C. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2011.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli* 2. Baskı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- Eren, Hasan, “Yer Adlarımızın Dili”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, Ağâh Sırrı Levent, S. Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara 1965, s. 155-165.
- Risâle-i Miraciyye*, Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde nr. Y.3/3, s. 101a-119a.
- Topaloğlu, Ahmet, *Muhammed Bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Satır Arası Kur'an Tercümesi, I Giriş ve Metin*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1976.
- Topaloğlu, Ahmet, *Muhammed Bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Satır Arası Kur'an Tercümesi, II, Sözlük*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1978.
- Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2010.
- Ünlü, Suat, “İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Uhrevî Yer Adları”, *Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Kerime Üstünova, 2011, Volume 6/2 Spring, Turkey, s. 985-1032.
- http://www.vesiletunnecat.com/vesiletun/arsiv-kitap-oku/kuran-meal-tefsir/kuran/60/1.htm#_Toc144353041